

26 april 2026

DE WIJSHEID VAN BOVEN

Jakobus 3, vers 13 t/m 4, vers 10

In deze preek gaat het over wijsheid. Wat nu echte, ware wijsheid is. Maar ik zal u beloven: het gaat geen extra ingewikkelde preek worden. De preek is niet alleen bedoeld voor heel intelligente mensen met een IQ van bovengemiddeld. Nee, het zal in de preek gaan over heel praktische wijsheid. Over hoe je een zinvol leven kunt leiden. Wat nu een goed leven is. Gewoon dus over wat je dagelijks doet.

Dat vind ik ook zo mooi in de Bijbel: *wijsheid is volgens de Bijbel echt iets anders dan intelligent zijn*. Het heeft niet te maken met diploma's of je cv. Niet of je mee kunt komen in de maatschappij en of je je wat kunt meten met je vrienden en eventuele broers of zussen. Nee, die soort wijsheid die kan ook heel mooi zijn - ook een mooi geschenk van God – maar dat is niet het belangrijkste. Sterker nog: zulke wijsheid kan je soms ernstig in de weg staan, omdat deze vorm van wijsheid je arrogant kan maken en veel te zelf verzekerd. Nu, wijsheid volgens de Bijbel is heel praktisch. Het boek Spreuken bijvoorbeeld, waar Jakobus vandaag ook uit citeerde, gaat over wat verstandig-zijn is en wat gewoon dom is. Hoe je zinvol je leven invult en hoe je je leven verpest. Nu, *daar* gaat het vanmorgen ook over. Over verstandig zijn. Goed leven. Het gaat over levenswijsheid voor zowel de loodgieter als de promovendus, voor degene die met plezier naar school ging en degene die vaker op de gang stond dan dat men in de klas zat. Het gaat om levenswijsheid voor volwassenen en kinderen. Levenswijsheid voor alle leerlingen en volgelingen van Jezus.

Jakobus schrijft hier niet zonder reden over, want als je een beetje langer naar zijn woorden kijkt, dan proef je dat er iets behoorlijk mis is in de gemeenten waar hij aan schrijft. Wat er precies aan de hand is allemaal, dat weten wij niet, maar Jakobus heeft het over bittere afgunst en eigenbelang (vers 2). Over strijd en conflicten (4,1). De mensen in de gemeente lijken heel erg *voor zichzelf te gaan*, dat is het. Met als gevolg: ruzie. Partijen. Wanorde (vers 16) Het moet daar niet gezellig zijn geweest. Een zootje.

Het valt trouwens wel op dat niet alleen Jakobus zulke dingen in zijn brief aansnijdt. Ook Paulus heeft heel wat woorden in zijn brieven aan moeten wijden om gemeenten weer een beetje tot de orde te roepen, de rust terug te laten keren en te laten inzien waar het echt om gaat in het geloof. Bijvoorbeeld die Korinthebrieven: als je dat leest, die documenten zou je als gemeente toch nooit hebben vrijgegeven? Wat een beerput wordt er open gemaakt. Maar ook Johannes probeerde orde op zaken te stellen door een aantal brieven te schrijven aan gemeenten. En Jakobus hier dus ook. *Waar Jezus als Heer en Heiland wordt beleden en geprezen, daar wordt blijkbaar heel wat losgemaakt... , daar komt het diepste*

in de mens naar boven, daar blijken allemaal onzuivere gedachten en verlangens soms heel sterk te zijn..., daar blijkt die oude mens soms nog springlevend te zijn..., daar vindt een geestelijke strijd plaats en tal van verzoeken...

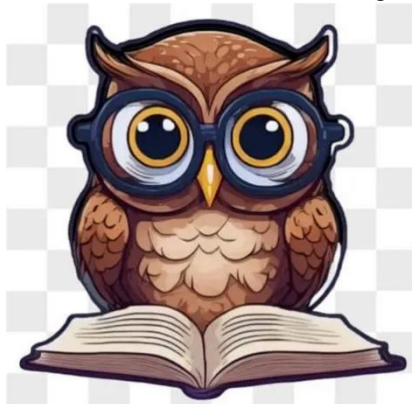
Dat hoeft trouwens allemaal niet zo openlijk en explosief hoor met al die ruzie en strijd, waar Jakobus die gemeenten nu op aanspreekt..., nee, dat heel-erg-voor-jezelf-gaan in het geloof waar het in Jakobus 3 over gaat, dat kan ook door gewoon wat afstand te houden van medegelovigen, je niet helemaal te geven en niet zo warm te lopen voor het geheel. Dan lijkt het lichaam van Christus, de Gemeente, misschien niet zoveel schade op te lopen als bij die onrustige gemeente van Jakobus, maar ja of er heel veel Geest in zit...?

Maar aan die gemeente, waar er dus van alles aan de hand is, waar bij wijze van spreken het tijdens hun gemeente-avond in de afgelopen week weer zo hard tegen hard ging, aan die gemeente schrijft Jakobus: 'wie is wijs en verstandig onder jullie?' Nou, moet u zich voorstellen: in die tijd werden die brieven die de apostelen stuurden hardop voorgelezen in de gemeente. De voorlezer (een oudste?) las dus voor aan alle mensen die daar op dat moment in de woonkamer van iemand zaten (vers 13-15): 'wie is wijs en verstandig onder jullie? Laat hij uit zijn *goede levenswandel* zijn werken laten zien, in *zachtmoedige* wijsheid. Wanneer jullie echter bittere jaloezie en eigenbelang in jullie harten hebben, beroem je dan niet en lieg niet tegen de waarheid. Dat is niet de wijsheid die van boven komt, maar ze is aards, natuurlijk, duivels!' Zo, dat komt wel binnen, denk ik...

En vervolgens leest men verder om welke wijsheid het dan *wel* gaat volgens Jakobus. Dat is de wijsheid die – met de woorden van Jakobus - 'van boven' is (vers 17). Er zijn dus twee soorten wijsheid. Niet hoog IQ en laag IQ. Of: praktisch denker of theoreticus. Nee: wijsheid van boven of wijsheid van beneden. Wijsheid die aards is – die bij deze wereld met al haar narigheid en zonde hoort – en wijsheid uit de hemel. Wijsheid die natuurlijk is – die heel erg menselijk is, zo bedoelt Jakobus – en wijsheid die van de Heilige Geest is. Jakobus is heel zwart-wit: je leeft vanuit de wijsheid van God, of je leeft vanuit een

duivelse wijsheid. Wat is de bron waaruit je leeft? Vaak lijkt het allemaal een beetje vaag, een beetje gemiddeld, een beetje van dit en een beetje van dat, en er zitten allemaal laagjes onder..., maar Jakobus roept je op om helemaal terug te gaan naar het begin: wat is nu je basis? Leef je vanuit die wijsheid van boven? Of vanuit de wijsheid van beneden, beneden je stand, puur vanuit jezelf... Maar dat laatste is zo aards, natuurlijk..., duivels... zegt Jakobus.

Wat is die wijsheid van boven dan, die wijsheid die Jakobus zo mist in zijn gemeente en die juist zo belangrijk is? Jakobus zegt (vers 17): *de wijsheid die van boven is, is ten eerste rein, vervolgens vreedzaam, welwillend, voor rede vatbaar, vol barmhartigheid en goede vruchten, onpartijdig, ongeveinsd*. Even die woorden langsgaan, want anders gaan ze langs je heen: Die wijsheid van boven is ten eerst **rein**. Rein, dat is: zuiver. Dus: niet vermengd met allemaal andere dingen.

Dat woord 'rein' (of: zuiver) wordt in het Oude Testament vaak voor de dienst aan God gebruikt. Dieren moesten helemaal gaaf zijn, als ze geofferd zouden worden. Mensen moesten helemaal schoon zijn - letterlijk: zich helemaal schoongemaakt hebben, nieuwe kleren aangedaan – voordat zij tot God konden gaan bij speciale dagen, of als priester in de tempel dienst konden doen. Rein, zuiver voor God. Wat Jakobus in de gemeente zag gebeuren, dat was verre van zuiver. Daar zaten allemaal bijbedoelingen achter, er speelde allemaal verborgen belangen, er zaten allemaal laagjes onder de dingen die werden gezegd. Nee: zuiver leven.

Vreedzaam, zo typeert Jakobus de ware wijsheid met een tweede woord. Vreedzaam: vredelievend. Dat is niet: alles omwille van de lieve vrede slikken, niets aan de orde durven stellen, de beerput netjes gesloten houden. Dat niet. Maar wel: gaan voor de vrede, voor welzijn, voor het goede voor allen, het geluk van de ander en niet slechts het beste uit jezelf willen halen.

Rein, zuiver. Vredelievend. **Welwillend en voor rede vatbaar**, zo gaat Jakobus verder met omschrijven van een wijs leven. Welwillend en voor rede vatbaar, dat kan je ook vertalen met: **mild en meegaand**. Niet met alle winden meewaaien hoor! Maar wel: niet op alle slakken zout leggen. Niet je laten leiden door je eigen irritaties of je allergie voor deze of gene. Wat meebewegen met elkaar in plaats van starheid en dit-is-niet-hoe-ik-het-had-bedacht. Het over dingen kunnen hebben, in plaats van gelijk de hakken in het zand en je eigen behoeften voorop. Gezeggenlijk, zo staat er in een andere Bijbelvertaling: je hoeft niet zo nodig je zegje niet te doen, je mening altijd kenbaar te maken, wat die ander zegt is nu even van waarde. Welwillend en voor rede vatbaar. Mild en meegaand. Best lastig hoor om jezelf daar toe aan te zetten, want die ander zou soms toch ook wel wat milder en meegaander kunnen zijn, toch?

Volgende woorden van wijsheid: **vol barmhartigheid en goede vruchten**, zegt Jakobus. Barmhartig: met ontferming bewogen. Op de ander betrokken. En: goede vruchten, Paulus heeft het bij de vrucht van de Geest over liefde, geduld, goedheid zachtmoedigheid, zelfbeheersing. Zulke vruchten misschien.

En dan de laatste woorden: **onpartijdig en ongeveinsd** (echt). Onpartijdig, dat betekent niet dat je neutraal moet zijn, maar wel dat je niet aan partijvorming doet. Je gaat geen clubje oprichten van gelijkgestemden, je gaat niet medestanders zoeken, polariseren, van dat 'voor of tegen'.

En ten laatste: ongeveinsd. Dat is: niet huichelachtig. **Echt**. Dus: wees echt. Wees authentiek.

Dit is dus de ware wijsheid. De wijsheid die van boven is. Van God. Je bent wijs, je bent in Gods ogen wijs, in de ogen van de Bron van alle wijsheid ben je wijs *als je rein wilt zijn, zuiver, zuiver voor God... en vreedzaam, vredelievend..., welwillend en voor rede vatbaar, mild en meegaand..., vol barmhartigheid en goede vruchten..., onpartijdig en ongeveinsd, echt*. Je bent wijs in Gods ogen, als je zo met regels en wetgeving binnen je bedrijf omgaat en als dit de houding ten opzichte van je collega's bepaalt. Je bent wijs als je zo met de medebewoners van je appartement omgaat. Je bent wijs, niet als je VWO of MBO doet, maar als je op welk niveau dan ook zo met je klasgenoten of medestudenten om zult gaan. En als je zo met de rest van de wereld omgaat: de mensen op straat, de dieren, de schepping. Je bent wijs,

als je op deze manier met je lichaam en met je tijd omgaat. Dan ben je echt wijs.

Maar dat gaat wel botsen hoor...! Met alles. Want die andere wijsheid, die aardse menselijke wijsheid zit zo diep vertakt en is zo wijd verspreid. In alles. Probeer maar eens deze week goed op te letten bij tv-series, in gesprekken, in liedteksten, in reels, in het verkeer, in getoonde plannen en ambities: hoeveel menselijke, aardse wijsheid daarin schuilgaat en waar nu iets echt getuigt van die wijsheid van boven. Hoe vaak gaat het niet in reclames om jouw 'ik', 'jouw unieke leven'..., in series om onzuivere verlangens die spannend zijn, meeslepend, maar zo fout... in contacten om stoer zijn en niet echt zijn..., om trots zijn dat je niet over jezelf heen laat lopen..., om dingen die een ander schaden?

En soms is het ook best ingewikkeld hoor..., want dat 'mild en meegaand' bijvoorbeeld: je moet toch ook kritisch kunnen nadenken? En je moet toch niet *altijd* over je heen laten lopen? En je mag toch ook aan jezelf denken? Als je echt die wijsheid van boven nastreeft – rein (zuiver) voor God, vredelievend, mild en meegaand, vol barmhartigheid en goede vruchten, geen partijvormer, echt en oprecht – dan kom je voortdurend in conflict. Met de wereld. En met jezelf waar die wereld zich zo in heeft genesteld. Je wordt steeds meer vreemdeling. Maar dat is dan ook hoe Petrus zijn medechristenen noemde: vreemdelingen. Zonderlingen. Weird. Dwaas voor de wereld. Zo hinderlijk voor de duivel die je dan ook niet met rust zal laten. Maar... wijs in Gods ogen. Wil je ook echt wijs zijn?

We gaan nog even verder graven naar die wijsheid van boven..., want Jakobus is nog niet klaar. Hij is behoorlijk duidelijk geweest over wat hij van de situatie in de gemeente daar vond... en hij heeft uitgelegd wat de werkelijke wijsheid is..., maar dan geeft hij een aantal opmerkelijke adviezen, of beter: opdrachten. Vers 7: *onderwerp u aan God*. Vers 8: *nader tot God en Hij zal tot u naderen. Reinig de handen, zondaars. Zuiver de harten, dubbelhartigen*. Vers 9: *beseft uw ellendige straat en treur en huil. Laat uw lachen veranderd worden in treuren*. Vers 10: *verneder u voor de Heere en Hij zal u verhogen*. Weet u wat Jakobus volgens mij met al deze woorden wil aangeven? 'Keer je om naar God. Heb berouw en maak je klein voor God. Wees eerlijk tegenover God en tegenover jezelf hoe eigenwijs je soms bent met die wijsheid van ons mensen. Kom van je eigen troon af. Zet je masker af. Beseft dat je helemaal van Gods genade afhankelijk bent. En leef daar dan ook uit.' Die gemeente, waar Jakobus aan schreef, moest tot bezinning komen. Tot inkeer. Zichzelf klein maken op voor God. Omdat ze er zo'n verdrietige bende van hadden gemaakt met elkaar. Omdat ze zoveel kapot hadden gemaakt met elkaar en voor elkaar. Maar ook omdat je **door jezelf klein te maken voor God pas echt wijs zult worden**. Hier zit de sleutel tot de wijsheid! En dat wil ik nu gaan uitleggen:

Die ware wijsheid, die wijsheid van boven, waar we het nu over hebben, is echt bijzonder mooi. Maar net zoals bij mijn repetities natuurkunde vroeger: hoe mooi die natuurwetten ook zijn en hoe lang je er ook op studeert, ik kreeg het er nooit zo goed in. Nu, die wijsheid van boven is ook best lastig om concreet te maken in je leven: mild en meegaand..., zuiver en echt zijn... Hoe zou je dat dan kunnen leren? Nu, *die wijsheid van boven leer je*

door te groeien naar beneden. Ik was afgelopen week bij iemand op bezoek en deze persoon vond ik een prachtig voorbeeld hierbij. Deze man vertelde mij dat hij steeds meer van Gods genade onder de indruk raakte. Hoe meer hij van Gods liefde beseftte..., hoe wonderlijker het voor hem werd ... en hoe kleiner hij zichzelf ging voelen. Hij ging steeds meer onvolkomenheden van zichzelf ontdekken. Misschien dat anderen dat ook wel herkennen: hoe meer je met God, in Gods licht, gaat leven..., hoe meer vlekjes en plekjejes je bij jezelf gaat ontdekken. Hoe meer je over God nadenkt..., hoe kleiner je wordt... hoe meer afhankelijk je je gaat voelen... wat een wonder het is dat je mag leven... wat een wonder het is dat God geduld toont en jouw onhebbelijkheden verdraagt..., wat een wonder het is dat je kind van God mag zijn... Die genade van God wordt steeds groter voor je... en je gaat jezelf steeds kleiner voelen. Niet jezelf kleineren, een hekel krijgen aan jezelf..., nee..., maar diepe verwondering dat God je liefheeft, dat Jezus Zichzelf voor je heeft gegeven, dat je mens mag zijn van God en voor God. Wie ben ik?

Nou, dat lees ik in al die opdrachten van Jakobus aan die gemeente (vers 7): *onderwerp u dan aan God.* Blijf niet zo roepen naar elkaar, wordt stil van ontzag voor God! En (vers 8): *nader tot God.* Gebruik die ander niet als opstapje voor jezelf, maar ga voor God door de knieën. En (vers 9): *beseft uw ellendige staat!* In plaats van: wat heb ik het met mezelf getroffen! En tenslotte (vers 10): *verneder u voor de Heere en Hij zal u verhogen.*

In het geloof groeien, dat is: steeds kleiner worden voor God... en stil worden van verwondering dat je als klein, ongedurig schepseltje toch een kostbare parel bent voor God. Dat je helemaal mag leven van Gods genade. Dat je daar niets voor hoeft te doen. En dat je daar ook niets voor hebt gedaan. Dat het echt helemaal en allemaal genade mag zijn.

Nu, door jezelf zo klein te maken, word je wijs. Want als je helemaal leeft van genade, van onverdiende goedheid van God... en als je daar gelukkig mee bent..., dan is het wat makkelijker om mild en meegaand richting de ander te zijn. En omgedraaid: als je nog steeds niet zo mild bent en meegaand, maar hard in je woorden en onbuigzaam: in hoeverre is het door je heengegaan dat je zelf helemaal leeft van genade en onverdiende goedheid van God? Als je nog steeds onbarmhartig bent naar bepaalde personen of naar groepen mensen..., hoezeer weet jij jezelf gered door de barmhartige Samaritaan die wonder boven wonder van zijn ezel afkwam om jou te redden? Door jezelf klein te maken, klein te maken voor God en te beseffen dat alles voor Hem en door Hem is, kan je in wijsheid groeien. Want als je echt beseft hoe klein je bent voor God, dan heeft het geen enkele zin meer om een paar centimeter boven een ander uit te steken. Dat slaat dan helemaal nergens op. En als je beseft dat het om Gods plan met jouw leven gaat, Gods doel met deze wereld..., dan hoef je niet zo nodig je ellebogen te gebruiken voor jouw ideeën of je groter voor te doen dan je bent.

Die wijsheid van boven kan in je leven pas echt geworteld raken en tot bloei komen, als je je kleinmaakt voor God..., als je helemaal leeft van Gods genade..., als je bent gegroeid in de kennis van jezelf en je falen... en je diep verwonderd bent over Gods diepe liefde... en als je jezelf ziet als een onderdeel van Gods grote project. En

daarom was Jakobus ook zo ongekend fel in zijn woorden. Dat gaan-voor-jezelf en die zieke onderlinge strijd, die hij waarnam, die lieten namelijk zien dat het Evangelie van Gods genade helemaal niet hun leven had doortrokken, dat het Evangelie nog helemaal niet hun hart had veranderd. Jakobus zegt (4,4): 'Overspelers! Weten jullie dan niet dat de vriendschap met de wereld vijandschap tegen God is?' Die wijsheid van boven was helemaal niet zichtbaar. Ze leefden nog helemaal volgens de wereldse wijsheid. Ze waren van God, maar leefden als van de wereld. Daarom: overspelers! Het was allemaal zo aards..., oermenselijk..., duivels. Jakobus geeft als advies bij al deze toestanden in die gemeente (4,7): 'onderwerp je dan aan God. Bied weerstand aan de duivel en hij zal van je wegluchten.'

Maar ook hier geldt, wat ik al eerder zei: het zal wel gaan botsen hoor... Want jezelf klein te maken voor God, dat is niet iets wat past in onze maatschappij. Afhankelijk willen zijn, je afhankelijk weten, ook niet. Je fouten belijden, je schuld en schaamte niet verbergen... Zeggen dat het niet om jou gaat, maar om Hem... Het zijn dingen die mensen om je heen niet zullen snappen misschien... Die wijsheid van boven is dus echt heel anders.

Wil je ook zo wijs zijn, wijs in de ogen van God? Of kies je toch voor die andere vorm van wijsheid? Ik hoop dat wij een enorm wijze gemeente zullen zijn. Niet omdat wij een gemiddeld hoog IQ hebben, maar omdat wij zullen groeien in die wijsheid van boven: dat wij zuiver zullen zijn, zonder bijbedoelingen en laagjes. Vredelievend. Mild en meegaand. Vol barmhartigheid. En goede vruchten. Zonder partij-makerij. Echt. Dat mensen ons zo zullen kennen. En laten wij God danken als wij daar stukjes van in ons gemeentelven herkennen.

Voor die wijsheid van boven hebben wij wel echt elkaar nodig om te groeien. Je groeit in deze wijsheid alleen als je met mensen omgaat, die soms ingewikkeld zijn, of waar je allergisch voor bent, of waar je mee door een deur zult moeten zien te komen. Als je zulke uitdagingen uit de weg gaat, zal je echt niet wijzer worden. Wees dus aanwezig bij de practicumlessen van de gemeente. En geef niet te snel op. Deze wijsheid van boven leer je niet door tien keer het rijtje woorden ('rein', 'vredelievend' enzovoort) hardop te lezen. Nee, het is een heel andere manier van leren dan op school. Groeien in de wijsheid van boven is: steeds de stap weer tot God zetten, je klein maken voor God, Gods liefde inademen, Gods genade door je heen laten gaan en Gods wil zoeken. En vervolgens biddend keuzen maken en stappen zetten. Discipline leren. Het vraagt aandacht, inzet, keuzen, met vallen en opstaan doorgaan.

Nu, ik hoop dat deze preek niet al te ingewikkeld is geweest, hoewel ik toch weer veel heb willen zeggen. Maar ik wens jou en u toe, dat je tegen alle dwaze wijsheid van deze wereld in zult gaan... en *echt* wijs zult zijn... vreemd wijs misschien..., maar een wijsheid waar je God vreugde mee geeft.